



Přístup poslanců k utajovaným informacím

Se zaměřením na členy bezpečnostních, branných a jiných výborů



Obsah:

ÚVOD	4
BELGIE	4
BULHARSKO	4
DÁNSKO	5
ESTONSKO	5
FINSKO	6
FRANCIE	7
CHORVATSKO	7
IRSKO	8
ITÁLIE	8
LITVA	9
LOTYŠSKO	9
MAĎARSKO	10
NĚMECKO	11
POLSKO	11
PORTUGALSKO	12
RAKOUSKO	12
RUMUNSKO	13
SLOVENSKO	14
SLOVINSKO	14
ŠPANĚLSKO	15
ŠVÉDSKO	16
VELKÁ BRITÁNIE	16
ZÁVĚR	17
ZDROJE:	17

AKTUÁLNÍ VYDÁNÍ:	EDICE: STUDIE
Název: Přístup poslanců k utajovaným informacím se zaměřením na členy bezpečnostních, branných a jiných výborů	Typ edice: online, ISSN 2533-4131
Autoři: Syllová, J., Mičicová, B.	URL: http://www.psp.cz/sqw/ppi.sqw?d=1
Číslo: Srovnávací studie č. 1.240	První vydání edice: červenec 1991
Datum: únor 2018	Frekvence vydání edice: nepravidelná
Klíčová slova: utajované informace, poslanec, bezpečnost, výbory	Zaměření: srovnávací a analytické studie zpracované pro členy Parlamentu České republiky
	Jazyk: CZ
	Vydavatel: Kancelář Poslanecké sněmovny, Sněmovní 4, 118 26 Praha 1

PARLAMENTNÍ INSTITUT plní úkoly vědeckého, informačního a vzdělávacího střediska pro Poslaneckou sněmovnu, její orgány, poslance a Kancelář Poslanecké sněmovny, pro Senát, jeho orgány, senátory a Kancelář Senátu. Naše činnosti a produkty uvádíme níže.

Oddělení všeobecných studií	STUDIE Srovnávací studie Analytické studie	ODPOVĚDI NA DOTAZ Stručné odpovědi na dotazy členů Parlamentu	VYBRANÁ TÉMATA Studie zpracované k aktuálním problematikám	MONITORING Vybrané hospodářské měnové a sociální ukazatele	MIGRACE Přehled aktualit v oblasti migrace za vybrané období
	PŘEHLED SZBP Společná zahraniční a bezpečnostní politika EU	EUROZÓNA+ Přehled ekonomických událostí v EU	PODKLADY pro zahraničně politická jednání	PŘEDNÁŠKY pro zahraniční delegace, PS, Senát	
Oddělení pro evropské záležitosti	STANOVISKA kompatibility nevládních návrhů zákonů s právem EU	KONZULTACE k předkládaným vládním návrhům zákonů	DOKUMENTY EU Výběr z aktů a dokumentů EU zaslaných PS	ZPRÁVY Aktuální agenda v Bruselu	PODKLADY pro jednání výboru na mezinárodní úrovni
	INFORMAČNÍ STŘEDISKO Informace o činnosti Poslanecké sněmovny a prohlídky budov	ECPRD Spolupráce s Evropským centrem pro parlamentní výzkum a dokumentaci	PŘEDNÁŠKY pro Poslaneckou sněmovnu, pro školy, veřejnost	INFORMAČNÍ MATERIÁLY o fungování Poslanecké sněmovny, o legislativním procesu	ZÁPISY ze schůzí, seminářů, přednášek, kulatých stolů

Shrnutí

Práce se zabývá přístupem poslanců k utajovaným informacím ve státech Evropské unie, se zaměřením na výbory, které se s utajovanými informacemi nejčastěji setkávají, tzn. na branné, bezpečnostní a výbory pověřené kontrolou tajných služeb.

This study focuses on access of Members of Parliament to classified information, in the European Union member states, with special focus on the committees most frequently dealing with classified information, e. g. defence and security committees and committees overseeing secret services.

Obsah

ÚVOD.....	4
BELGIE	4
BULHARSKO	4
DÁNSKO.....	5
ESTONSKO	5
FINSKO.....	6
FRANCIE.....	7
CHORVATSKO.....	7
IRSKO	8
ITÁLIE.....	8
LITVA	9
LOTYŠSKO	9
MAĎARSKO.....	10
NĚMECKO	11
POLSKO.....	11
PORTUGALSKO.....	12
RAKOUSKO.....	12
RUMUNSKO	13
SLOVENSKO	14
SLOVINSKO	14
ŠPANĚLSKO	15
ŠVÉDSKO.....	16
VELKÁ BRITÁNIE.....	16
ZÁVĚR	17
ZDROJE:	17

Úvod

Tato práce se zabývá přístupem poslanců k utajovaným informacím ve vybraných členských státech Evropské unie. Zaměřuje se na branné a bezpečnostní výbory a výbory pověřené kontrolou tajných služeb. U každé země je nejdříve uveden relevantní právní předpis a poté přeložen nebo popsán obsah uvedeného právního předpisu.

Práce je zpracována s využitím dosavadních prací Parlamentního institutu, podle právního stavu jednotlivých států a po kontrole s komparacemi, obsažených v materiálech ECPRD č. 3501, 3087 a 3594. Právní úprava všech států je zpracována podle právního stavu ke dni 1. prosince 2017.

Belgie

Označení zákona

Zákon z 11. prosince 1988 o klasifikaci a bezpečnostních prověrkách, certifikátech a radách

Obsah zákona

Členové parlamentu nemají speciální právo přístupu k utajovaným informacím. Utajované informace upravuje zákon z 11. prosince 1988 o klasifikaci a bezpečnostních prověrkách, certifikátech a radách (*Loi relative à la classification et aux habilitations, attestations et avis de sécurité*¹). Poslanci, na rozdíl od odpovědných ministrů, nejsou vyjmuti z povinnosti mít bezpečnostní prověrku, aby se mohli seznamovat s utajovanými skutečnostmi.

V roce 2010 byl v Senátu předložen návrh zákona na vydání bezpečnostního certifikátu (*habilitation de sécurité*) ex officio členům výboru monitorujícího zpravodajské a bezpečnostní služby, stejně jako je to u odpovědných ministrů. Zákon však nakonec nebyl projednán.²

Bulharsko

Označení zákona

Zákon o ochraně klasifikovaných informací, 45/30. 4. 2002, naposled měněn 93/24. 11. 2009.

Obsah zákona

Čl. 38 (1) *Přístup ke klasifikovaným informacím ve spojitosti s plněním úředních povinností nebo konkrétně udělenými úkoly je povolen:*

1. *Po implementování prověrky příslušné osoby*
2. *Vykonání školení v oblasti ochrany klasifikovaných informací.*

(2) *Ohledně úředního tajemství se prověrky neprovádějí.*

Čl. 39. (1)

Prověrka se neprovádí u:

1. *předsedy Národního shromáždění*
2. *Prezidenta Bulharské republiky*
3. *Předsedy vlády*
4. *Ministrů*

¹ Dostupné z: <http://www.ejustice.just.fgov.be/eli/loi/1998/12/11/1999007004/justel>

² Dotaz Evropského centra pro parlamentní výzkum a dokumentaci (European Centre for Parliamentary Research and Documentation (ECPRD)) č. 1881 – Access of the members of parliament to the classified information of NATO.

5. *Vedoucího tajemníka Rady ministrů*
6. *Členů parlamentu*
7. *Soudců ústavního soudu, soudců, státních zástupců, prokurátorů a vyšetřovatelů*

(2) Osoby výše uvedené v bodech 1-3, od okamžiku získání funkce, získávají oprávnění ke všem kategoriím klasifikovaných informací.

(3) Osoby v bodech ostatních získávají, od okamžiku získání funkce, právo přístupu ke všem kategoriím klasifikovaných informací, na dobu výkonu své funkce, za použití principu „nezbytné informace“, pokud je předmět informace,

1. *pro ministry a tajemníka Rady ministrů - v mezích pravomocí vyplývajících z jejich pravomocí*
2. *pro členy parlamentu - pokud je o tom rozhodnuto parlamentní komisí nebo když má komise parlamentu uzavřené jednání*
3. *pro soudce, zástupce, prokurátory a vyšetřovatele – jen pro konkrétní případ*

Dánsko

Obsah zákona

Členové parlamentu nejsou povinni projít bezpečnostní prověrkou, aby získali přístup k utajovaným informacím. Přístup k utajovaným informacím získávají poslanci vznikem mandátu prostřednictvím voleb na základě principu „potřebuje znát“. Člen parlamentu má nicméně jen přístup k utajovaným informacím, které jsou poskytnuty komisím, jichž je poslanec členem.

Estonsko

Označení zákona

Zvláštní právní úprava klasifikovaných informací se týká poslanců parlamentu, což je upraveno **v zákoně o statusu poslanců** (RT I, 22. 12. 2014, 9]. Právní úprava se v poslední době měnila, v podstatě zákon o statusu poslanců omezil přístup poslanců ke klasifikovaným informacím více, než činil zákon o tajemství a klasifikovaných informacích zahraničních států.

Ochranu údajů obecně stanoví **Zákon o tajemství a klasifikovaných informacích zahraničních států stanoví** (RT I, 8. 7. 2011)

Obsah zákona

§ 19 zákona o statusu poslanců stanoví:

- 1) *Členové Riigikogu jsou oprávněni k přístupu ke státnímu tajemství a zahraničním klasifikovaným informacím za účelem plnění svých funkcí.*
- 2) *Přístup ke zvláštním zahraničním klasifikovaným informacím nebo státnímu tajemství může být odepřen členu parlamentu na základě odůvodněného rozhodnutí předsedy vlády nebo příslušného ministra, pokud*
 1. *se státní tajemství týká zdroje bezpečnostní informace*
 2. *se státní tajemství týká pracovní metody bezpečnostního úřadu, pokud je metoda stále používána*
 3. *prozrazení státního tajemství ohrožuje osoby s ohledem na toho, k němuž jsou vedeny agenturní aktivity, nebo osoby, které se zúčastnily nebo byly zasaženy výkonem agenturní aktivity stejně jako osoby jim blízké, nebo pokud prozrazení ohrožuje tajemství operace.*

3) Pokud je bezpečnostní prověrka podmínkou pro přístup ke klasifikované informaci zahraničního státu, je ji možno nařít i vůči členu parlamentu.

4) Každý člen parlamentu, který je jmenován členem Národního obranného výboru, musí projít bezpečnostní prověrkou. Pokud neprojde, musí být jmenován nový člen parlamentu, podle pravidel jednacího řádu.....

Dále zákon upravuje, že bezpečnostní prověrka je podobná jako bezpečnostní prověřování jiných osob, ale příslušné rozhodnutí činí výbor parlamentu pro dohled nad tajnými službami, který také disponuje příslušnými dokumenty.

Procedura získání této prověrky se řídí zákonem o klasifikovaných informacích.

Zákon o tajemství a klasifikovaných informacích zahraničních států stanoví (RT I, 8. 7. 2011)

§ 27 Právo na přístup ke státnímu tajemství z důvodu výkonu funkce a prostřednictvím rozhodnutí agentury

1) Právo na přístup ke všem úrovním státního tajemství mají

1. Prezident republiky
2. Člen parlamentu
3. Člen vlády republiky
4. Soudce
5. Velitel ozbrojených sil
6. Ministr spravedlnosti a jeho tajemník
7. Nejvyšší auditor
8. Guvernér státní banky
9. Vedoucí úřadu na ochranu osobních údajů

Finsko

Označení zákona

Ústava z 11. června 1999 č. 731/1999³

Obsah zákona

Podle čl. 47 finské ústavy má parlament právo na informace od vlády, které potřebuje k posuzování záležitostí. Příslušný ministr zajistí, aby výbory a další parlamentní orgány neprodleně obdržely nezbytné dokumenty a další informace, které mají úřady k dispozici. Výbor má právo obdržet informace od vlády nebo příslušného ministerstva o záležitosti v rámci své působnosti. Právo na informace se vztahuje i na utajované informace, pokud je to nezbytné k posouzení záležitosti. Poslanci, kteří jsou členy výborů a dalších parlamentních orgánů, se zabývají utajovanými informacemi, ke kterým má výbor nebo jiný parlamentní orgán přístup. Právo na přístup k utajovaným informacím všech stupňů má každý výbor. Členové výboru neprocházejí bezpečnostní prověrkou.

Podle odstavce 3 čl. 47 finské ústavy však jednotliví poslanci sami o sobě nejsou oprávněni získávat utajované informace. Jednotlivý poslanec má právo na informace, které jsou v dispozici úřadů, a které jsou nezbytné pro plnění povinností poslance, pokud to nejsou informace utajované nebo se netýkají připravovaného návrhu státního rozpočtu.

³ V anglickém překladu dostupná z: <http://www.finlex.fi/fi/laki/kaannokset/1999/en19990731.pdf>

Francie

Právní úprava

Nařízení č. 58-1100 ze 17. listopadu 1958 o fungování parlamentních shromáždění

Obsah nařízení

V souladu s principem dělby moci není jednotlivým poslancům udělováno oprávnění seznamovat se s utajovanými informacemi na základě bezpečnostní prověrky exekutivních orgánů. Uplatňuje se princip autorizace resp. oprávnění přístupu k utajovaným skutečnostem ze zákona v souvislosti s výkonem funkce.

Členové Parlamentní zpravodajské delegace (*Délégation parlementaire au renseignement - DPR*) jsou na základě čl. 6,9 nařízení č. 58-1100 ze 17. listopadu 1958 o fungování parlamentních shromáždění (*Ordonnance n° 58-1100 du 17 novembre 1958 relative au fonctionnement des assemblées parlementaires*⁴) oprávnění seznamovat se s utajovanými informacemi podle čl. 413-9 trestního zákoníku, s výjimkou informací, které by mohly ohrozit anonymitu nebo život osoby uvnitř či vně zpravodajské služby a informace o způsobu získání informace.

Osoby, které poskytují podporu DPR, jsou povinny mít oprávnění pro seznamování se s utajovanými informacemi. Činnost DPR je považována za utajovanou informaci.

DPR je společným orgánem Národního shromáždění a Senátu a jejím úkolem je parlamentní kontrola zpravodajských aktivit a hodnocení politiky v této oblasti. DPR je složena se 4 poslanců a 4 senátorů. Členy DPR jsou ze zákona předsedové stálé komise pro vnitřní bezpečnost stálé komise pro obranu Národního shromáždění a Senátu.

Ostatní členové Národního shromáždění nemají ex-officio oprávnění seznamovat se s utajovanými informacemi. Pouze v případě zpravodaje pro rozpočet na obranu se uplatňuje „oprávnění de facto“. Zpravodaji tedy mohou být poskytnuty informace s nejnižším stupněm utajení. Tyto informace jsou určeny výhradně jemu a nesmějí se objevit v písemných dokumentech.

Chorvatsko

Označení zákona

Zákona o utajovaných skutečnostech, 2007, 2012

Obsah zákona

Čl. 20 odst. 1 zákona stanoví:

„přístup ke klasifikovaným informacím bez osvědčení je zajištěn státních úředníkům určeným zákonem o státní službě, členům parlamentu, ombudsmanovi, soudcům, generálnímu prokurátorovi a jeho zástupcům v úřadě, vedoucímu a zástupce v úřadu pro potírání organizovaného zločinu a korupce, v rámci jejich činnosti v oboru jejich pravomocí.“

⁴ Dostupné z: <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000705067>

Irsko

Označení zákona

Zákon o státních tajemstvích z roku 1963 (*Official Secrets Act, 1963*⁵)

Obsah zákona:

Právní úprava nezakotvuje právo poslance seznamovat se s utajovanými informacemi žádného typu. Národní bezpečnost spadá do gesce Ministerstva spravedlnosti a rovnosti. Ministerstvo neprovádí bezpečnostní prověrky poslanců.

Itálie

Označení zákona

Zákon č. 124/2007 o informačním systému pro bezpečnost republiky a o nové regulaci utajení (*Legge 3 agosto 2007, n. 124, Sistema di informazione per la sicurezza della Repubblica e nuova disciplina del segreto*⁶)

Obsah zákona

Zákon č. 124/2007 upravuje mimo jiné parlamentní kontrolu zpravodajských agentur. Podle čl. 30 a násl. uvedeného zákona se zřizuje společný parlamentní Výbor pro bezpečnost republiky. Skládá se z 5 poslanců a 5 senátorů, které jmenují předsedové jednotlivých komor podle počtu členů parlamentních skupin, tak aby byla stejná reprezentace vládních a opozičních skupin, s přihlédnutím k jeho specifickým funkcím⁷.

Výbor má právo obdržet veškeré informace, které jsou předmětem jejich zájmu od členů zpravodajských agentur a orgánů veřejné správy. V případě, že by sdělení určité informace nebo předání dokumentu mohlo ohrozit bezpečnost republiky, vztahy s jinými státy, řízení probíhající operace nebo bezpečnost zdrojů, externích zaměstnanců nebo členů zpravodajských služeb, může se příjemce žádosti o informace dovolat nutnosti zachovat mlčenlivost před Výborem⁸. Nelze odmítnout poskytnout takovou informaci, která nesplňuje kritéria státního tajemství. Pokud dvoutřetinová většina Výboru hlasuje pro vyšetřování člena zpravodajských služeb, zda postupoval v souladu se zákonem, nelze odmítnout poskytnutí vyžádané informace.

Jednání a dokumenty Výboru podléhají utajení. Režim pro manipulaci s dokumenty a informacemi určí subjekt, který je Výboru poskytl.

Ostatní poslanci nemají právo seznamovat se s utajovanými skutečnostmi.

⁵ Dostupný z: <http://www.irishstatutebook.ie/eli/1963/act/1/enacted/en/print.html>

⁶ V anglickém překladu dostupné z: https://www.sicurezza nazionale.gov.it/sisr.nsf/english/law-no-124-2007.html#_ftn36

⁷ Čl. 30 odst. 1 zákona č. 124/2004.

⁸ Čl. 31 odst. 8 zákona č. 124/2007.

Litva

Označení zákona

Zákon o státním tajemství a o úředním tajemství; 25. listopad 1999. No. VIII – 1443, v platném znění

Zákon upravuje, že poslanci nemusí mít pro přístup k utajovaným informacím, v souvislosti s výkonem své funkce, bezpečnostní prověrku.

Obsah zákona

Článek 15

Podmínky přístupu k utajovaným informacím nebo přístupu k nim

.....

3. Prezident republiky, prezident Seimas a předseda vlády mohou v souladu se svými povinnostmi mít přístup k utajovaným informacím a používat je.

4. Přístup k utajovaným informacím klasifikovaný jako "omezené užívání" mají členové Seimas (parlamentu) a členové městských rad, kteří jsou povinni tak učinit jen za účelem plnění svých povinností.

5. Soudci Litevské republiky mají při výkonu svých pravomocí přístup k utajovaným informacím a jejich užití.

Lotyšsko

Označení zákona

Zákon o úředním tajemství, v platném znění

Obsah zákona

Oddíl 12. Právo používat státní tajemství

- 1) Právo používat úřední tajemství pro zvláštní osoby je omezené dobou platnosti, na kterou je zvláštní povolení vydáno, popř. dobou, kdy je zvláštní povolení zrušeno.*
- 2) Seznam postavení vztahujících se k použití a ochraně úředního tajemství v každém úřadě je určen vedoucím příslušné instituce v koordinaci se státní bezpečnostní institucí, se zachováním sekce 10 par. 3 a 4 pro výkon vyšetřování osob této instituce.*
- 3) Přístup k úřednímu tajemství a právo využívat jej pro výkon svých pravomocí, pokud nejde o omezení podle sekce 9 par. 3 tohoto zákona, na základě své funkce mají:*
 - 1. prezident*
 - 2. předseda parlamentu*
 - 3. předseda vlády*
 - 4. členové parlamentu*
 - 5. členové vlády*
 - 6. předseda nejvyššího soudu*
 - 7. nejvyšší státní zástupce*
 - 8. nejvyšší auditor*
 - 9. hlavní velitel a velitel armády*
 - 10. velitel národní gardy*
 - 11. ředitel úřadu pro ochranu ústavy, vedoucí vojenské rozvědky a bezpečnostního úřadu, velitel policie*
 - 12. předseda národní banky*

13. vedoucí protikorupčního úřadu
14. ombudsman.

Parlamentní vyšetřovací komise jmenovaná parlamentem má přístup k úřednímu tajemství a právo jej použít pro účely své funkce.

Je zakázáno v rozporu s právními předpisy vyzradit úřední tajemství nebo jej použít k jiným účelům než je výkon úředních pravomocí nebo zvláštních úkolů souvisejících s příslušnou funkcí.

Maďarsko

Označení zákona

Podle zákona č. XXXVI; 2012 o Národním shromáždění (jednací řád) členové parlamentu nepotřebují bezpečnostní prověrky a mohou tedy přistupovat k informacím, které podléhají utajení.

Obsah zákona

Podle jednacího řádu platí:

Čl. 98

- 2) *Na rozdíl od příslušných ustanovení zákona o ochraně klasifikovaných informací, člen parlamentu může využít klasifikované informace nezbytné pro výkon jeho funkce, aniž by měl osobní bezpečnostní prověrku a aniž by podával deklaráci o důvěrnosti; je povinen dodržovat podmínky vztahující se k ochraně klasifikovaných informací.*
- 3) *Odst. 2 neplatí v následujícím,*
 - a. *Člen vyšetřovacího výboru je oprávněn, na základě autorizace založené vyšetřovacím výborem, použít klasifikované informace bez osobního bezpečnostního certifikátu, deklaráce důvěrnosti nebo uživatelské licence, za podmínky, že usnesení parlamentu ustanovující vyšetřovací výbor umožnilo použití klasifikovaných informací jako nezbytnost pro výkon funkcí vyšetřovacího výboru*
 - b. *Člen stálého výboru v oboru národní obrany je oprávněn, pokud je to založeno na rozhodnutí výboru, použít bez osobního bezpečnostního certifikátu, deklaráce důvěrnosti nebo uživatelské licence, klasifikované informace bezpodmínečně nutné pro výkon funkcí výboru, které jsou stanovené ústavou, zákonem o národní obraně nebo zákonem o tajných službách,*
 - c. *Člen stálého výboru týkajícího se národní bezpečnosti je oprávněn, pokud je to založeno na rozhodnutí výboru, použít bez osobního bezpečnostního certifikátu, deklaráce důvěrnosti nebo uživatelské licence, klasifikované informace bezpodmínečně nutné pro výkon funkcí, stanovených zákonem o tajných službách.*

Německo

Označení zákona

Záležitosti osobního okruhu působnosti zákona o utajovaných informacích upravuje § 2 odst. 3 *Sicherheitsüberprüfungsgesetz – SÜG*, a to tak, že se u poslanců ani dalších členů spolkových orgánů prověrky neprovádí.

Obsah zákona

§ 2 odst. (3)

Bezpečnostní kontrola se neprovádí

- 1. u členů ústavních orgánů Spolku,*
- 2. u poslanců Evropského parlamentu, kteří byli zvoleni ve Spolkové republice Německo,*
- 3. u soudců, pokud vykonávají úkoly soudnictví,.....*

Osobám (výše uvedeným) se uděluje přístup k utajovaným skutečnostem na základě jejich funkce.

Polsko

Označení zákonů

Záležitosti upravuje *zákon č. 182 z r. 2010 o ochraně utajovaných informací (o ochronie informacji niejawnych)* a *zákon o statusu poslanců a senátorů z r. 1996*.

Obsah zákonů

Čl. 19 zákona o statusu poslanců a senátorů stanoví:

- 1. Při výkonu mandátu poslance nebo senátora má tento právo, pokud to nemá vliv na soukromá práva jiných osob, získat informace a dokumenty, vstup do budov, v nichž jsou tyto informace a dokumenty, stejně jako přístup do činností vládních úřadů a místních úřadů stejně jako korporací s účastní ministerstva financí nebo státu a místních samospráv a podniků, při respektování předpisů o zachování tajemství.*
- 2. Principy a zpřístupnění utajovaných informací poslanci a senátory určují ustanovení zákona o ochraně utajovaných informací.*

Zákon o ochraně utajovaných informací stanoví:

Poslanci a senátoři jsou vyňati podle tohoto zákona z povinnosti žádat prověrku podle čl. 34 odst. 10 pododst. 14. Toto neplatí pro přístup ke kategorii přísně tajné. Pokud potřebují tuto kategorii, musí se podrobit zvláštní rozšířené prověrce podle čl. 34 odst. 12, a to na žádost maršálka své komory, o rozhodnutí informuje maršálek.

Úplnou výjimku z povinnosti prověrky mají maršáلكové Sejmu i Senátu, kteří nepotřebují prověrku pro žádné utajované informace. Kromě nich ji nepotřebují další vysokí politici (prezident, předseda vlády, člen vlády). Jiní funkcionáři mají postavení podobné jako poslanci. Prezident, předseda vlády, maršálek Sejmu a maršálek Senátu se podle čl. 34 odst. 15 seznámí s ustanoveními upravujícími ochranu utajovaných informací a jsou povinni podepsat, že jsou si úpravy vědomi a že ji budou dodržovat. Prohlášení je uchováno v kancelářích prezidenta Polské republiky, předsedy vlády, Sejmu nebo Senátu.

Portugalsko

Označení zákonů

Ústava

Ústavní zákon z 6. srpna č. 2/2014 o režimu státního tajemství

Obsah zákonů

Podle čl. 156 portugalské ústavy mají poslanci právo dotazovat se vlády na jakýkoliv její akt nebo akt veřejné správy a obdržet odpověď v přiměřené lhůtě, s výjimkou ustanovení zákona o státních tajemstvích a dále mají poslanci právo žádat a získat takové informace nebo oficiální publikace, které považují za užitečné k výkonu svého mandátu od vlády nebo orgánů jakékoliv veřejného subjektu. Poslanci tedy mají přístup ke všem utajovaným skutečnostem s výjimkou informací klasifikovaných jako státní tajemství.

Ústavní zákon z 6. srpna č. 2/2014 o režimu státního tajemství (*Lei Orgânica n.º 2/2014, de 6 de agosto, Aprova o Regime do Segredo de Estado*⁹) stanovuje, že k materiálům, dokumentům a informacím klasifikovaným jako státní tajemství má přístup pouze autorizovaná a řádně informovaná osoba. Tato ustanovení se vztahují i na poslance.

Článek 10 uvedeného zákona zakládá povinnost mlčenlivosti – držitelé politických funkcí nebo osoby vykonávající veřejné funkce a všechny osoby, které mají na základě svých funkcí přístup k záležitostem klasifikovaným jako státní tajemství, jsou vázáni povinností mlčenlivosti a musejí dodržovat všechna opatření a bezpečnostní standardy, které stanovuje zákon, a to i po uplynutí funkčního období.

Za klasifikaci dokumentů a informací jako státního tajemství odpovídají prezident republiky, předseda Shromáždění republiky, předseda vlády, místopředsedové vlády a ministři (čl. 3 ústavního zákona č. 2/2014 z 6. srpna).

Rakousko

Označení zákona

Režim utajovaných informací v rakouském parlamentu upravuje zvláštní **Spolkový zákon o řízení o informacích Národní rady a Spolkové rady (InfOG)** č. 102/2014, který vstoupil v účinnost 1. 1. 2015

Obsah zákona

§ 13. Přístup k utajovaným skutečnostem Národní rady

(1) Následující ustanovení se vztahují na kontrolu utajovaných informací Národní rady a jejich použití:

1. Utajované informace kategorie 1 jsou přístupné členům národní rady a osobám jmenovaným kluby.

2. Utajované informace kategorie 2 jsou poskytovány členům konference předsedů a osobám jmenovaným kluby. Takové informace jsou navíc k nahlédnutí členům Národní rady na parlamentním ředitelství.

3. Utajované informace kategorie 3 jsou zasílány členům konference předsedů. Tyto informace jsou navíc k dispozici osobám, které kluby navrhují, k nahlédnutí na parlamentním ředitelství.

4. Utajované informace úrovně 4 jsou přístupné členům konference předsedů. Předseda Národní rady musí informovat o tom, že tyto informace budou doručeny.

⁹ Dostupný z: <https://dre.pt/web/guest/pesquisa/-/search/55235777/details/maximized>

5. Zaměstnanci parlamentního ředitelství mají přístup k utajovaným informacím, které jsou nezbytné pro plnění jeho povinností. O tom rozhoduje předseda po konzultaci s členy konference předsedů.

6. Při jmenování osob podle bodů Z 1 až Z 3 se kluby musí postarat o to, aby byl v každém případě přístup omezen na plnění parlamentních funkcí. Předseda po projednání na konferenci předsedů určuje počet osob určených kluby.

7. Soudce a státní zástupce, advokát a jeho zástupce mají přístup ke všem utajovaným spisům a dokumentům předloženým vyšetřovacímu výboru nebo vyšetřovacím výborem použitých. Zmocněnec má přístup k těmto spisům a dokumentům, jak to vyžaduje jeho mandát.

(2) Následující ustanovení se vztahují na zacházení s utajovanými skutečnostmi národní rady ve výborech:

1. Pokud jsou utajované informace kategorie 2 předkládány výboru, jsou předány členům výboru.

2. Pokud jsou utajované informace kategorie 3 nebo 4 předkládány výboru, mohou být poskytnuty pouze během schůze a nejvýše po dobu jejího trvání. Předseda komory může dovolit využití po konzultaci v konferenci předsedů.

3. Pokud je záležitost v rámci EU zařazena na pořad jednání hlavního výboru, utajované informace kategorie 1 a 2 jsou poskytnuty členům hlavního výboru. Utajované informace kategorie 3 a 4 mohou být poskytnuty pouze během jednání výboru a maximálně po dobu jeho trvání.

(3) Přístup k dokumentům, zprávám, informacím a komunikaci v rámci Stabilizačního mechanismu EU se řídí podle §§ 5 – 8 jednacího řádu.

Stejná ustanovení platí pro členy Spolkové rady.

Rumunsko

Označení zákona

Zákon č. 182/2002 o ochraně klasifikovaných informací

Obsah zákona

§ 7 odst. 4

Přístup ke klasifikovaným informacím, které obsahují státní tajemství, resp. služební tajemství, je zajištěn, za podmínek platné volby nebo jmenování a po složení slibu, následujícím osobám

- a) Prezidentu Rumunska
- b) Předsedovi vlády
- c) Ministrům
- d) Členům parlamentu
- e) Senátorům,

kteří, ve vztahu k jejich povinnostem, mají právo přístupu ke klasifikovaným informacím, aniž by absolvovali procedury upravené v odst. 1-3 tohoto článku (tj. prověrku), a upravené v čl. 28 odst. 1 (tj. autorizaci); právo je založeno na interním postupu v institucích, jejichž jsou součástí, po souhlasu uděleném Úřadem národního registru pro státní utajované informace, při informování o povinnostech týkajících se ochrany klasifikovaných informací a poté, co podepsali písemný závazek o tom, že budou zachovávat tajemství podle čl. 36 odst. 3 tohoto zákona.

Slovensko

Označení zákona

Zákon č. 215/2004 Z.z., o ochraně utajovaných skutečností a o změně a doplnění některých zákonů

Obsah zákona

§ 34

Oprávněné osoby se zvláštním postavením

(1) Oprávněnou osobou se zvláštním postavením podle tohoto zákona je v rozsahu své funkce

- a) prezident Slovenské republiky,*
- b) poslanec Národní rady Slovenské republiky,*
- c) člen vlády Slovenské republiky,*
- d) soudce Ústavního soudu Slovenské republiky,*
- e) předseda a místopředsedové Nejvyššího kontrolního úřadu Slovenské republiky a*
- f) soudce,*
- g) člen soudní rady v souvislosti s rozhodováním o splnění předpokladů soudcovské způsobilosti.*

(2) Osoby uvedené v odstavci 1 se stávají oprávněnou osobou po zvolení nebo jmenování do funkce, nebo po složení předepsaného slibu, pokud se tento slib vyžaduje podle zvláštních předpisů.

(3) Na osobách uvedených v odstavci 1 se neprovádí bezpečnostní prověrka, pokud tento zákon, zvláštní zákon nebo mezinárodní smlouva, kterou je Slovenská republika vázána, nestanoví jinak.

Slovinsko

Označení zákona

87/2001 zákon o klasifikovaných informacích

Obsah zákona

Následující osoby mají, v souvislosti s výkonem svých funkcí, přístup ke klasifikovaným informacím bez povolení k přístupu:

- Prezident republiky
- Předseda vlády
- Poslanci
- Státní tajemníci
- Starostové a tajemníci obcí
- Ministři a vedoucí vládních úřadů přímo odpovědných předsedovi vlády
- Ombudsman a jeho zástupce
- Guvernér národní banky a jeho zástupci
- Členové Nejvyšší komory auditorů
- Soudci
- Generální státní zástupce

Osoby jmenované v tomto zákonu mají zajištěno povolení poté, kdy nabyli funkce a podepsali potvrzení, že jsou si vědomi povinností podle tohoto zákona a podle jiných předpisů ochraňujících klasifikované informace a že budou zacházet s těmito informacemi podle platných předpisů.

Článek 4 zákona

Komise Národního shromáždění Republiky Slovinsko pro dohled nad prací bezpečnostních a tajných agentur má, v rámci výkonu svých funkcí, přístup ke klasifikovaným informacím bez potřeby povolení.

Španělsko

Označení zákonů

Ústava ze dne 29. prosince 1978¹⁰

Zákon č. 9/1968 o státních tajemstvích

Obsah zákonů

Podle čl. 109 španělské ústavy mohou komory parlamentu a jejich komise získat, prostřednictvím svých předsedů, informace a podporu, kterou vyžadují od vlády, vládních orgánů, jakéhokoli státního úřadu nebo autonomní komunity.

Podle čl. 10 odst. 2 zákona č. 9/1968 z 5. dubna o státních tajemstvích (*Ley 9/1968, de 5 de abril, sobre secretos oficiales*¹¹) nemá prohlášení „státního tajemství“ vliv na komory parlamentu, které mají vždy přístup k informacím, které si vyžádají, způsobem, který stanoví příslušná usnesení a případně na neveřejných zasedáních.

Podrobně upravuje přístup členů španělského parlamentu k utajovaným informacím Usnesení předsednictva Kongresu poslanců z 11. května 2004 o státních tajemstvích (*Resolución de la Presidencia del Congreso de los Diputados, de 11 de mayo de 2004, sobre secretos oficiales*¹²).

Podle uvedeného nařízení:

- Komise a jedna nebo více parlamentních skupin, které tvoří minimálně 1/4 členů Kongresu poslanců, mohou prostřednictvím předsedy komory požádat o informace, které byly prohlášeny za utajované podle zákona č. 9/1968.
- Pokud byla vyžádaná informace klasifikována v kategorii „secreto“, poskytne vláda tuto informaci členovi každé parlamentní skupiny. Člena parlamentní skupiny, kterému bude informace poskytnuta, volí na svém plenárním zasedání komora 3/5 většinou.
- Pokud byla vyžádaná informace klasifikována v kategorii „reservado“, poskytne vláda tuto informaci předsedům parlamentních skupin nebo zástupcům těchto skupin v komisích, pokud žádost podaly tyto komise.
- Vláda může, ve výjimečných případech, požádat předsednictvo Kongresu poslanců, aby některé utajované informace byly poskytnuty výlučně předsedovi Kongresu poslanců nebo komisi, pokud o tuto informaci požádala tato komise. O žádosti vlády rozhoduje předsednictvo komory.
- Vláda může rovněž požádat o to, aby utajená informace byla projednávána na neveřejném zasedání.

¹⁰ Dostupná z: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1978-31229>

¹¹ Dostupné z: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1968-444>

¹² Dostupné z:

http://www.congreso.es/portal/page/portal/Congreso/Congreso/Hist_Normas/Norm/NormRes/ResC11052004

Švédsko

Označení zákonů

Zákon o ochraně bezpečnosti (SFS 1996:627), sekce 13

Zákon o přístupu veřejnosti k informacím a o utajovaných informacích (SFS 2009:400), kapitola 41, § 2

Zákon o Riksgadu (SFS 2014:801), kapitola 6, čl. 7 a kapitola 7, čl. 20

Obsah zákonů

Členové švédského parlamentu (*Riksgad*) nemusejí absolvovat bezpečnostní prověrku, aby se mohli seznamovat s utajovanými skutečnostmi. Přístup k utajovaným informacím získávají poslanci vznikem mandátu prostřednictvím voleb v souladu s principem „potřebuje znát“. Poslanci nemají přístup k utajovaným informacím samostatně. Každý poslanec však může mít přístup k utajovaným informacím v souvislosti s výkonem poslaneckého mandátu, např. během zasedání výboru.

Rada pro zahraniční věci je výborem, který je pravidelně informován vládou o záležitostech týkajících se zahraničních vztahů, které mohou mít význam pro Švédské království. Tento typ informací může být klasifikován jako utajované informace a v takovém případě nesmí členové výboru informace zveřejnit.

Členové parlamentu nesmí dále sdělovat žádnou záležitost, kterou vláda, parlamentní výbor nebo Výbor pro záležitosti EU určí jako utajované, s ohledem na bezpečnost království nebo z jakéhokoli jiného důvodu mimořádného významu, který vychází ze vztahů s jiným státem nebo mezinárodní organizací.

Velká Británie

Označení zákonů¹³

Official Secrets Act, Government Security Classifications Policy (souhrn více zákonů)

Obsah zákona

Ve Velké Británii neexistuje zvláštní autorizace k přístupu ke klasifikovaným informacím pro poslance. Nicméně klasifikované informace mohou být poslancům poskytnuty podle zákona utajeným způsobem:

- **Nejvýše postaveným členům opozice (v rámci Privy Council)**

V rámci tohoto orgánu jsou periodicky poskytovány přehledy obsahující utajované informace. Pro tento účel je vyžadována přísaha o tom, že bude dodržovat tajnost informací.¹⁴

- **Select Committees (kontrolní výbory vůči vládě)**

Mají přístup ke klasifikovaným informacím v rámci plnění povinností. K tomu vláda vydává instrukci, jak s tajnými informacemi zacházet.¹⁵

- **Intelligence and Security Committee (zvláštní Výbor pro tajné služby a bezpečnost)**

¹³ <https://www.gov.uk/government/publications/government-security-classifications>

¹⁴ R Brazier, *Constitutional Practice: the Foundations of British Government*, 3rd edition, 1999, p163

¹⁵ Cabinet Office, [Giving Evidence to Select Committees – Guidance for Civil Servants](#), October 2014, paras 47-53

I členové tohoto výboru mají přístup ke klasifikovaným informacím, a to podle sekce 1 (1) Official Secrets Act 1989, musí dodržet jejich utajení.¹⁶ Teprve poprvé v r. 2013 měl tento výbor jednání se vedoucími tajných služeb. Jednání jsou neveřejná.¹⁷

Závěr

Ve většině členských států EU platí úleva pro poslance parlamentu, kteří mohou využívat utajované informace (většinou všech kategorií) pro (omezený) účel poslanecké funkce, aniž by museli mít bezpečnostní prověrku podle zákona o ochraně utajovaných informací. Poslanci ale musí dodržovat ostatní ustanovení zákona, týkající se zacházení s utajovanými informacemi. Některé státy vyžadují od poslance podpis, kterým se zaručují tajnost informace zachovat.

Právní úprava některých států preferuje z hlediska přístupu k utajovaným informacím poslance, kteří jsou členy takového orgánu, který se zabývá bezpečnostní problematikou nebo poslance vykonávající vysoké parlamentní funkce. Výjimku představuje Irsko, kde poslanci, a to ani poslanci vybraných výborů, nemají přístup k utajovaným informacím (pokud nemají příslušné bezpečnostní osvědčení).

Obecně platí, že kromě výjimek pro poslance, resp. vybrané parlamentní výbory a vybrané ústavní činitele, upravují obvykle příslušné zákony i podmínky přístupu soudců a státních zástupců, pokud potřebují přístup k utajovaným informacím k výkonu své funkce.

Zdroje:

- Dotaz Evropského centra pro parlamentní výzkum a dokumentaci (European Centre for Parliamentary Research and Documentation (ECPRD)) č. 3087 – Protection of Classified Information.
- Dotaz Evropského centra pro parlamentní výzkum a dokumentaci (European Centre for Parliamentary Research and Documentation (ECPRD)) č. 3501 – Access of MPs to classified information.
- Dotaz Evropského centra pro parlamentní výzkum a dokumentaci (European Centre for Parliamentary Research and Documentation (ECPRD)) č. 3594 – Access to Classified Information (in relation to MPs).
- WILLS, Aidan a kol. *PARLIAMENTARY OVERSIGHT OF SECURITY AND INTELLIGENCE AGENCIES IN THE EUROPEAN UNION: Study* [online]. S. 446 [cit. 2017-12-11]. Dostupné z: <https://fas.org/irp/eprint/euoparl.pdf>
- Citované právní předpisy.
- Další zdroje uvedené v poznámkách pod čarou.

¹⁶ Intelligence and Security Committee of Parliament, [About the Committee](#)

¹⁷ Intelligence and Security Committee of Parliament, [Transcripts and Public Evidence](#)